

NOVĂȚEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul VIII, Numărul 83 ❖ Sâmbătă, 16 Mai 2020 ❖ ISSN 2392 - 6961

URCATUL OILOR LA MUNTE,

Ediția a 52-a

LA VREME DE PANDEMIE

**CU RESPONSABILITATE,
VOM REVENI ȘI LA FRUMOASELE TRADIȚII
ȘI OBICEIURI STRĂMOȘEȘTI**

Așteptam cu toții cea de-a treia duminică a lunii Mai când are loc tradiționala sărbătoare a „Urcatului oilor la munte”. Era un prilej de bucurie și mândrie caracteristică novăcenilor, de întâlnire a celor cu ocupații comune de pe ambii versanți ai Carpaților Meridionali. Era un prilej de bucurie pentru toți cei care iubesc tradițiile și obiceiurile noastre strămoșești, folclorul autentic.

Pentru mine, în calitate de Primar al Orașului Novaci era un bun prilej de a mă întâlni cu primari din localitățile care însoțeau formațiile artistice invitate la sărbătoarea noastră, a novăcenilor. Era un prilej de a avea în mijlocul nostru oameni cu responsabilități majore de la nivel județean și central. Era un prilej de atragere a mii și mii de turiști, iubitori ai frumosului, de

promovare a turismului în această parte de țară.

Din păcate, problemele grave cu care s-a confruntat și se confruntă încă omenirea în această perioadă, se răsfrâng nu doar asupra manifestărilor culturale, ci chiar asupra vieții noastre. Dincolo de faptul că regretăm că anul acesta nu am mai putut organiza tradiționala manifestare folclorică pastorală „Urcatul oilor la munte”, un lucru mi se pare mult mai important: **SĂNĂTATEA OAMENILOR**, și avem cu toții responsabilități în acest sens fiindcă viața este mai presus de orice.

Va trece și această nenorocire abătută asupra românilor, a întregii omeniri, viața va reveni la normal și vom reveni și la frumoasele noastre tradiții și obiceiuri strămoșești. Cu responsabilitate și răbdare vom trece peste toate problemele care ne-au bulversat viața în această perioadă.

Fiindcă suntem în preajma marii sărbători creștine a Sfinților Împărați Constantin și Elena, urez tuturor celor care poartă numele de Constantin și Elena, ca și dumneavoastră, tuturor novăcenilor, sănătate, bucurii și gânduri bune!

La mulți ani!

Primarul Orașului Novaci
Dr. ing. DUMITRU LEUȘTEAN

VREMEA URCATULUI OILOR LA MUNTE

Prof. univ. dr. N. VINȚANU

Se apropie cu pași repezi 21 Mai, sărbătoarea Sfinților Împărați Constantin și Elena. Din vechime, de la această dată, aici la noi începea urcatul oilor la munte. Este timpul speranței, al entuziasmului și al începutului sezonului activităților la stânele din munți pentru producerea gustoaselor și ispititoarelor alimente din laptele oilor: caș, brânză sărată, unt, urdă, jintiță, cașcaval și zer.

Urcatul la munte a presupus întotdeauna multiple pregătiri: alegerea muntelui și plata ierbăritului, formarea tovarășiilor de stână și alegerea personalului care va lucra peste vară la munte – bace, strungar, boitar. În zone de popas dinainte alese se realiza ca și astăzi tunsul oilor iar în preziua plecării la stână se făcea alegerea sterpelor și a mieilor opriți pentru înmulțirea sau regenerarea turmei respective.

În vremea când transhumanța era la putere, adică acum zeci și sute de ani, plecarea spre munte se făcea la începutul lunii aprilie. Era necesară aproape o lună de zile pentru ca ciobanii noștri să își poată aduce de la Dunăre turmele la Novaci și apoi la stânele din

Munții Parâng, Lotru sau Căpățâanii. Exista ceea ce s-a numit drumurile oilor pe care se realiza revenirea oilor la munte. Aceste drumuri erau însă pline de peripeții și chiar pericole. Pe tata și pe unchiul meu i-am auzit că uneori „golani”, adică oamenii răi de prin satele de câmpie prin care treceau, săpau un fel de gropi mari în calea turmelor, în care cădeau mai ales mieii. Prădătorii veneau repede după trecerea oilor și recoltau prada căzută în aceste capcane.

Uneori ciobanii observau lipsa mieilor destul de târziu și nu mai puteau

să se întoarcă pentru a vedea ce s-a întâmplat. Au fost însă și cazuri când ciobanii descopereau repede lipsa mieilor, pentru că mamele lor îi căutau cu disperare. Atunci ciobanii se întorceau pe drumul pe care îl parcuseră de curând, descopereau

gropile și urmele lăsate de animalele furate și începeau bătaia cu locuitorii unor sate care nu voiau să îi demaște pe hoți. A rămas mult timp în memoria ciobanilor noștri numele lui Jienuțu, un falnic păstor de prin Mărginimea Sibiului. Despre acesta se spunea că a bătut singur un sat, respectiv a pus la pământ

vreo 20-30 de oameni cu iscusite lovituri de ciomag fără să sufere vreo rănire puternică. Răzbunarea era pe cei pe care îi considera că îi furaseră vreo 7-8 miei.

Așa cum nu l-a știut nimeni...

INIMA ȘI SUFLETUL - ION FLOREA

Cineva, sau poate însăși destinul ivit ca un ecou al unei lovituri din beznele abisului, ne întinde cu o mână uscată cupa în care zace licoarea nebuniei și pe care noi, sub imboldul naivității, o punem pe seama vârstei prea fragede. Ni se pare atunci că această momeală e coborâtă din spuma norilor și nu ne îmbătăm de tăriile și aromele sale, ci de necunoscutul ademenitor de dincolo de ea. Așa apare dorința, acest prim factor invizibil, niciodată satisfăcut de cât i se dă, veșnic alergând după o himeră, provocând astfel în fiecare minut realitatea. Uimit, în clipa ce zvâcnește subtilă și tăcută, te trezești deodată cu ochii plini de făptura unei stele, diamant de gheață strălucind în imensitate ca o perlă rătăcită în pulberi de nisip coborâtă parcă din tăriile azurului ceresc. Rămâi pe loc ca hipnotizat admirând-o cu ochii contemplării mute, gata să te arunci cu fruntea în pulbere pentru că ai îndrăznit să lași privirea să se umple de superbitatea minunatului astru care e atât de aproape și totuși atât de departe. Nu te cheamă? Te-ai apropiat tu, teama însă te încearcă. Dar, la urma urmei de ce te-ai teme de o stelută gingașă, plină de voluptate și chemări? Făci un pas cu privirea fixă arzând. Nu-ți zâmbește, se mișcă nepăsătoare cu o aureolă de nimb în jurul său. Nici un strop din lumina sa nu cade asupra frunții tale trudite. Te-ai mulțumi cu florii de raze care-i percepi în jurul ei, ai vrea să-ți stâmperi setea inimii dar nu știi, nu poți să ajungi la izvorul duioșiei sale. Ah, ce greu e. Bietul chip de lut a îndrăznit să atingă astrul acesta și inima, inima, această încăpățanată care nu poate fi stăpânită de nimeni, a îndrăznit să înrămeze în ea profilul cu nuanțe de podoabă edemică. Nu crezi în apariția sa, nu crezi că se mișcă, dar ea se apropie. Apropierea aprinde și mai mult imaginația, denumirea de stea îți pare searbădă, o schimbi în cometă și o transformi dintr-o dată într-o uriașă incendiatoare plină de prospecțiuni inimaginabile, cu forme perfecte încă neîmplinite ascunzând în măreția sa tot ce a putut visa vreodată un pământean. Podoaba aceasta cu formă de cometă enormă pare profilată pe fundalul unei aurore polare, ai impresia că vine către tine, dar ea se depărtează. Nu vrea să te cunoască, nu poate să te dorească, să te admire și nici nu te vrea. Cum ai putea-o opri? Să te legi de imposibil? Da! Nu ai nimic din tot ce ar putea să te poarte spre dobândire.

Speranțele se sfârșesc din fașă iar agonia lor te înfioară. Dumnezeuiască arătare, teribilă depărtare. Ce ai simțit că se apropie de tine nu a fost decât prisosul de lumină, duioșie și parfum care aduce inevitabil orbirea totală, dorința nebună de viață prevestitoare morții. Te cheamă o melodie, un freamăt de creangă, o lacrimă de rouă din pocalul unei flori, suspinul vântului, dar tu nu auzi nimic sau poate refuzi totul și dacă ți s-ar propune ai renunța fără șovăire la ziua de mâine numai să te apropie o fracțiune de secundă de forma acestui astru exagerat de atrăgător. Tăcuta chemare a naturii o alungi, îți înfunzi urechile, strângi pleoapele până la lacrimi cu văpaia sa închisă sub ele, vrei să fugi, să te ascunzi, îți cauți aleanul, dar zadarnic. Ai plânge, nu ai lacrimi, ai striga a chemare, nu ai putere. Te saturi de întuneric și deschizi ochii. Astrul e aproape acolo unde a rămas. Nuanțele sale vapoase, schimbătoare, atractive, pline de vrajă, numai fulger și

jărat, îți umpli viața de o vibrație sfântă și în afara sa nu mai zărești nimic, nu mai există nimic. Lumină, numai lumină este în jurul său, o lumină care te apropie de o durere eternă, de o dorință veșnic nesatisfăcută. Te lași sedus, cuprins cu totul de văpaia sa, simți florii arderii preasfinte, inocente, prin frământare și lumină paradisiacă și simți că dincolo de astru nu poate fi vorba de o viață spulberată, hrănită cu iluzii de lacrimi, suferință, regrete, tăcere, morminte de amintiri, ci de tot ce poate aspira cea mai optimistă ființă. Și totuși, viața este atât de scurtă pentru a înregistra șoaptele și suspinele, prea scurtă pentru a învăța, înțelege, ierta și nesfârșit de lungă pentru a nu ajunge să te îndoiești de tot și de toate. Ai sorbi din lumina sa cu o sete vecină nebuniei și te trezești deodată că în jurul tău nu mai este decât întunericul. Îți dai seama că există o lege fundamentală care dirijează chiar și acolo unde nici știința, nici muzica, nici poezia nu se poate amesteca. Înțelegi că ai sfidat această lege crezând că o vei determina să cedeze, s-o închei și ți-ai umplut ochii și inima de lumina stelei reci, izvorul celor mai îndrăznețe vise și în același timp dătătoare de negre gânduri, pesimiste, în stare să determine întregul curs al vieții grăbind fatalul să se apropie. Nu simți influența, dar simți durerea profanării îndrăznețe, o suferință colosală. Fericirea nu poate fi astfel niciodată deplină.

Izvorat poate din adâncurile puțin cam confuze ale inconștientului, sentimentul acesta scilicet în strania lumină, tainică a visului diafan al iubirii eterate. Ecou de misterioase rezonanțe, de lugubre presimțiri într-o lume în care plutește negura irealității și amarul suferinței, a tainei apăsătoare a fatalității inexorabile. Complex uriaș de simțiri, nelămurite contururi, tumultuoase izbucniri, solitare clipe de iremediabil regret. Regret? Da. De ce oare? Pentru transpunerea alegorică a unui sentiment într-un simbol, întruparea ideii abstracte în concret.

Că te-am zărit a mea e vina
Și veșnic n-am să mi-o iert
Spăși-voi visul și lumina
Tinzându-mi dreapta în deșert.

A spune astfel este oare bine gândit? Are esență această idee, va fi bine înțeleasă și aplicată? Nebunia unei iubiri față de o umbră gata să dispară în orice clipă. Iubire? În fond ce este ea și pe ce se bazează? O senzualitate, un freamăt de o clipă al inimii, pribeag neînțeleș, depășind cu sută la sută dimensiunile simple ale unei pasiuni trecătoare. E poate momentană și totuși eternizată de totalitatea momentului. O dragoste care nu se hrănește cu vise și iluzii decât atunci când nu mai rămâne din focul său decât altarul rece aducându-ți în singurătatea unde te-ai izolat crâmpie de iremediabil regret, secvențele unei dureri sufletești nepieritoare și o nesfârșită poftă de a ofta. Ai vrea să rechemi clipele trecute, clipele când nu devenisei un nesăbuit îndrăzneț, până a nu te întâlni cu steluta și atunci o iei de la început. Ai vedea mai generale, dar vei deveni mai intim, începi să alergi cu conștiința în interiorul sufletului și să spicui sentimente, să-ți pui întrebări urmărit mereu de umbra fantomatică, efemeră, luminoasă a astrului. Cu ochii senini, beți de atâta vis, ascuți chemarea inimii, te avânți, dar țelul rămâne tot departe. Simți că te naști din nou, dar ceva te ucide și deși ai în jur

lumina incandescentă, totuși simți că te pierzi într-o beznă abisală. Alergi după ceva și te temi. Teama te rănește crunt și cânti și blestemi focul acestui zbucium somnambolic, dar renăscător. Ca din apa unor oglinzi fermecate te urmărește ceva peste tot, ceva care se desprinde parcă în curcubeie simple și rotunde. Și zici: mă știu nesupus, dar vraja pare a încerca să înfrângă orice zăvor să mă supună, să mă risipească, să rămân unul pe veci.

Vizez un larg cu tărâmurii ademenitoare, mă simt închis și totuși zbor. Zilele se scurg ca un rai de fluturi peste o livadă. Sunt plin de floare și țărână, iar steaua rămâne tot departe. Imposibilă apropiere. O, vis nebun!

Vântul umilinței vrea să se apropie. Icoanele trecutului și prezentului mă chinuie apropiindu-se și depărtându-se trase parcă de nevăzute puteri. Umbre ideale... Steaua apare pretutindeni, impetuoasă, fecundă, obsedantă, obositoare. Senzații de voluptuoasă

confuzie a spiritului până la starea estetică sub efluviile edemice ale visurilor. O beție rară a interferențelor simboliste, a incantațiilor parfumate care relevează atâtea universuri interioare, feerice, țesute din pulveritățile aeriene ale visului.

Cu închipuirea crez lumii în spațiu și evenimente în timp. Un gând germinat și izbucnit din materie într-un tumult visător duce subtil în zbor ideal către freamătul unor ținuturi cu vegetație de basm unde doar astrul ar putea domni. Mă scutur de obsesiile astea și las pe cea care m-a inspirat să se plimbe prin inima gândului și sufletului meu.

Stea rece, la un colț de marmură imperceptibilă ca sentiment. Fie să rămână așa cum am dăltuit-o eu etern, nimic să nu-i umbrească incandescența. Bucurie pentru azi, durere amară pentru mâine.

Oh, plecați, plecați umbre, iar tu, suflete, nu plânge. Steluța nu-i departe...

Imaginează-te ca astru, dar rămâi femeie, pentru că astfel vei fi eternă!

VREMEA URCĂTULUI OILOR...

Urmare din pag. 1

Urcarea turmelor la munte presupune și repararea din timp a stânei (acoperiș, vatra focului, celarul etc.), a acareturilor din jur, precum și reamenajarea izvorului ce aduce apa atât de necesară în activitatea băcițelor. La aceasta se adaugă și realizarea unei curățenii generale a pajistii din jurul stânei, a gardurilor care marchează strunga și a comarnicului, respectiv podul de scânduri și acoperișul de la ușa strungii unde ciobanii vor mulge oile. Abia după ce se știe că stâna poate să găzduiască o vară întreagă ciobanii, băcițele, oile, porcii, vacile, găinile sau alte animale care sunt aduse în munți, se stabilește data precisă a urcușului la munte. Această dată este și astăzi ca și acum câteva secole fie o sâmbătă fie o sârbătoare importantă, căci se crede că dacă este o zi mare, atunci vara pastorală va fi mănoasă.

Urcușul propriu-zis începe cu plecarea turmelor din dimineață. Zicem turmelor pentru că oile sunt dinainte separate în mânăzi, adică oi cu lapte, în sterpe și miei. Acolo unde sunt mai mulți berbeci se constituie și o turmă a berbecilor. Cele dintâi pleacă mânăzile după care celelalte. Urcușul se face lent, oile fiind lăsate să mai pască, fără însă a se îndepărta prea mult de drumul principal. După ce pleacă turmele, urmează cirezile de vaci și porcii iar bagajele sunt încărcate în mașini, în loc de cai și măgari cum se făcea mai demult. Am văzut uneori în copilărie câte un măgar ce ducea două putini goale în spinare și abia i se mai vedeau urechile.

Cu ani în urmă, drumul până la stână dura adesea o zi întreagă, mai ales la cei care mergeau în Munții Lotrului. Uneori oile ajungeau seara târziu și erau mulse la lumina felinarelor cu gaz. Cel mai important element era însă că urcarea la munte se făcea prin acompanierea de cântece. Astfel, ciobanii ziceau așa cu foc câte o jienească, o măruntă sau o doină din fluier iar băcițele, mai ales când treceau prin vreo pădurice, cântau ceva de dor, pentru badea plecat cu oile în munte. Ceea ce vedem noi astăzi ca spectacole culturale, sunt sublimări artistice a ceea ce a fost atmosfera mirifică a urcării la munte, dar care azi a cam dispărut.

Urcarea la munte însoțită de cântece a avut multă vreme funcții rituale, magice. Ele erau un fel de incantații către forțele naturii, ale cosmosului pentru a le veghea viața, sănătatea, munca și dorurile celor ce se ocupau cu păstoritul. Adică urcarea turmelor la munte trebuia să fie însoțită de cântece pentru a marca bucuria momentului și obținerea înviorării naturii de a primi și veghea

asupra ciobanilor în noua reședință unde își vor desfășura viața timp de 3-4 luni.

În cele de mai sus descifrăm sensurile adânci ale comuniunii omului cu natura din timpurile străvechi. Atunci omul nu se despărțise de natură, ci viețuia în aceasta, o recunoștea ca mamă și ocrotitoare, ca forța care este înainte de noi și după noi, de care depind rezultatele muncii și vieții noastre. De aceea putem numi acele timpuri unele de aur, mirifice, în care omul se regăsea pe sine împreună cu munții, apele, văile, poienile, sălbăticiunile și, desigur, cu ceilalți oameni.

Acele vremuri au dispărut în bună măsură. Civilizația industrială și postindustrială l-a rupt pe om de lume, l-a atomizat, i-a promis bogăția pământului sub forma banilor, transformând adesea omul în lup pentru om, în dușman feroce al naturii. Noile activități umane par să se bazeze mai ales pe mașini, pe computere, pe inteligența artificială. Deși acestea sunt tot natură, prelucrată de om, prin ele adesea se pun fenomenele naturii să se ciocnească, pentru ca omul să-și realizeze interesele. Dar la problema aceasta – care sunt interesele fundamentale ale omului azi – nu s-a primit un răspuns adecvat. În vremurile de demult răspunsul a fost – să trăim împreună cu natura, ca parte a ei. Azi, se pare că valoros ar fi – să stoarcem toate puterile acestei naturi pentru scopuri adesea meschine, atomizante, partizane.

Când privesc spectacolul uriaș al urcării la munte al turmelor și cirezilor de vite de la noi sau din Spania, Franța, Italia, descifrez un strigăt care poate fi formulat astfel: încetați să mai distrugeți natura, cutumele și practicile agricole străvechi prin care oamenii au supraviețuit multe milenii. Lăsați oamenii să se întoarcă la natură și să trăiască în acord cu natura și după ritmurile ei multimilenare!

URCATUL OILOR LA MUNTE LA VREME DE PANDEMIE

Suntem în preajma mării sărbători creștine a „Sf. Împărați Constantin și Elena”, perioadă în care, de regulă, ciobanii urcă cu turmele de oi în munți. Este cunoscut faptul că Novaciul, ca multe alte localități de pe cingătoarea Carpaților românești, cu toate transformările survenite în timp, a rămas un cuib renumit de păstori, locul unde se păstrează până în zilele noastre cel mai bine în Gorj străvechea ocupație a poporului nostru – păstăritul.

La Novaci sunt încă mulți crescători de oi și nu trebuie să ne sfim să spunem acest lucru fiindcă, oierii români, păstorii, au scris cu litere nepieritoare pagini din istoria zbuciumată a neamului. Păstorii sunt cei care înfruntând vitregiile vremurilor trecute și-au păstrat curată limba și cu sfințenie credința, au născocit portul alb-negru de o simplitate și sobrietate inconfundabilă, au dat viață cântecelor, jocurilor și obiceiurilor, comori cu care ne mândrim și care constituie fala munților.

Potecile și lăsătorile au fost căile care le-au călăuzit mințile, fluierul și doina i-au însoțit pretutindeni. Jocul la nedei sau în jurul vetrei a fost mijloc de înveselire, de sfidare a suferințelor impuse, de cunoaștere și iubire curată.

Am scris în repetate rânduri despre migrările românilor transilvăneni pe cingătoarea de sud a Carpaților Meridionali, despre cauzele care au determinat trecerea munților și stabilirea lor în Țara Românească, despre înființarea unor sate întregi cărora la denumirea localităților unde s-au așezat au fost adăugați termenii de „ungureni” sau „străini” spre a-i deosebi de localnici, de pământeni. Este cazul satelor Novaci-Străini, Crasna-Ungureni, Băbeni-Ungureni, a unor localități compacte, Vaideeni, Corbi, cele mai importante centre de păstori din această parte de țară. Cei care au venit și s-au stabilit în aceste zone au adus cu ei nu doar făloasele lor turme de oi, ci și portul, graiul, tradițiile și obiceiurile locului, adoptate în timp de localnici, considerate a fi superioare prin frumusețea și sobrietatea lor. Dacă, încă din vremuri străvechi ciobanii își dădeau întâlnire în munți, la vestitele nedei din Praveț, Poiana Muierii, Lotru (la Ghișe), mai încoace la Rânca, nedei care se țineau de obicei de Sânziene (24 iunie), Sf. Petru și Pavel (29 iunie), Sf. Ilie (20 iulie), Sf. Maria (15 august), despre cele mai vechi spunându-se că ar data de pe la 1520, în timp, fiecare localitate de păstori și-a ales o zi în care păstorii să se întâlnească cu frații lor de peste munți, să petreacă și apoi să apuce calea munților cu turmele lor de oi pentru vârat, în nesfârșitul ciclului al transhumanței.

Astfel de sărbători tradiționale se organizează de circa 50 de ani la Vaideeni (Învărtita dorului), Băbeni (La izvorul fermecat), Corbi de Piatră (Rapsodia păstorească), Baia de Fier

(Coborâtul oilor de la munte), Jina (Sus pe muntele din Jina), la Rășinari (Festivalul brânzei) și nu în ultimul rând la Novaci (Urcatul oilor la munte).

La Novaci, prima sărbătoare dedicată oierilor novăceni datează din anul 1968, an în care fosta comună Novaci a fost declarată oraș. Inițiativa a aparținut primului director al Casei de Cultură Novaci, prof. Nicolae Berca, un om dedicat trup și suflet culturii novăcene a acelor ani și deopotrivă unor intelectuali de frunte ai Novaciului, dintre care amintesc pe profesorii Vasile Dinescu și Constantin Șandru.

Prima ediție s-a numit simplu: „Ziua oierilor” și a fost organizată cu forțe locale. Apoi, oierilor novăceni li s-au alăturat cei din Baia de Fier, Crasna

și Polovragi. Prestigiul manifestării a crescut continuu, ajungându-se la organizarea unui adevărat festival care a căpătat denumirea „Urcatul oilor la munte”. Așa s-a ajuns ca festivalul de la Novaci să devină o manifestare de interes național, înscriindu-se în calendarele Ministerului Culturii. Fac o paranteză aici, amintind că spre sfârșitul anilor '70, manifestarea de la Novaci și-a schimbat denumirea în „Festivalul primăverii”, vechea denumire nefiind agreată de conducerea de partid a județului Gorj.

Indiferent de denumirea purtată, despre acest festival s-a scris mult. Sunt de apreciat legăturile trainice dintre păstorii novăceni și celelalte cuiburi de

păstori de pe cingătoarea de sud a Carpaților Meridionali cu cei din Mărginimea Sibiului, din Alba și Hunedoara, legături care își au trăinicia în originea și ocupațiile comune, legături care s-au cimentat continuu prin participările reciproce la manifestările culturale din localitățile respective cât și la nedeile din munți. Am în vedere legăturile de prietenie și colaborare dintre Novaci, Vaideeni, Băbeni, Corbi, Jina, Rășinari, cândva, Jieț, Cimpa, iar mai nou Petrila.

„Urcatul oilor la munte” a devenit o sărbătoare a întregii spiritualități novăcene, fiind printre cele mai importante manifestări culturale din Gorj și din țară. Este o manifestare de înaltă ținută, cu mii de participanți, atrași tot mai mult de frumusețile Novaciului și de bogăția folclorului novăcean și al Mărginimii Sibiului, al altor zone folclorice de oieri ale țării. An de an, la sărbătoarea tradițională a Novaciului au participat ansambluri folclorice de pe ambii versanți ai Carpaților Meridionali. Spun au participat, fiindcă anul acesta, festivalul de la Novaci, din cauza nenorocitei de pandemii, nu se va mai organiza, ca toate celelalte festivaluri din țară. Anul acesta vom simula că participăm la festival, prefăcându-ne că dansăm (câte unul) prin fața casei ori prin grădină sau Online.

Trebuie să fim conștienți însă că sănătatea oamenilor este mai presus de orice festival și că măsurile luate de autoritățile Statului sunt corecte.

Faptul că festivalul de la Novaci nu se poate organiza anul acesta, este un bun prilej și este de datoria noastră, a redacției publicației „Novăceanul”, să marcăm cea de-a 52-a ediție a tradiționalei manifestări folclorice pastorale „Urcatul oilor la munte”, care ar fi trebuit să se țină pe 17 mai, cu însemnări și imagini de la edițiile trecute, precum și cu opinii ale unor

personalități culturale de la nivelul unor localități cu tradiție în păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor păstorești.

La sărbătoarea oierilor novăceni (alături de ansamblurile din Gorj), de-a lungul anilor au venit ansambluri folclorice din Vaideeni și Băbenii Vâlcii, din Mărginimea Sibiului, de la Jina, Rășinari, Orlat, Ocna Sibiului, din Hațeg, Petroșani, Petrila și Vulcan, de la Boteni și Curtea de Argeș, de la Bixad-Satu Mare, Balta-Mehedinți, Toplița-Harghita, Șugag și Căpâlna-Alba, Câmpia Turzii-Cluj, Brad-Hunedoara, Uioara de Jos-Alba, Luduș-Mureș, din Băuțar- Caraș-Severin, dar și din Uzdin- Banatul Sârbesc, din Ucraina.

O prezență remarcabilă a fost ani de-a rândul cunoscutul Ansamblu Artistic Profesionist „Cindrelul-Junii” Sibiu, în frunte cu marele coregraf Ioan Macrea, adus prin intermediul regretaților Aurel Urdea și soției sale Maria, novăceană de-a noastră.

Este momentul să aduc mulțumiri unor oameni de mare valoare care au fost mereu lângă noi, novăcenii: prof. Vartolomei Todeci și primarului Daniel Achim Băluță din Vaideeni, Pr. Rădulescu Emil, directorul Casei de Cultură „Dragoș Vrânceanu”-Băbeni, prof. Nelu Barbu Băbeni și inginerului Bărbuși, fost primar, prof. dr. Vasile Bebeșelea, prof. Paca Ioan și lui Aurel Ordean din Jina, lui Constantin Cigmăian din Petrila, regretatului Ion Dulămiță, fost director al Casei de Cultură Petroșani, Oricăi Ținchidelean din Rășinari, inegalabilei Veta Biriș și Fetelor de la Căpâlna, ansamblurilor și formațiilor artistice din Gorj participante an de an la sărbătoarea novăcenilor: Doina Gorjului, Polovragi și Baia de Fier.

Dacă tradiționala manifestare a oierilor novăceni „Urcatul oilor la munte”, nu se mai poate organiza anul acesta, „Novăceanul” aduce în inimile și casele dumneavoastră imagini de la

edițiile anterioare și gânduri rostite cu glasul inimii de câțiva dintre cei mai renumiți oameni de cultură din localitățile care ne-au fost alătura ani și ani de zile.

Prof. VARTOLOMEI TODECI, Vaideeni - Vâlcea:

„Ciobanul este cel mai apropiat fiu al munților, al codrilor și izvoarelor, prietenul de milenii al drumurilor fără sfârșit, într-un continuu du-te-vino, pe plaiurile strămoșești, de la munte la mare și înapoi, în veșnică legătură cu oamenii dealurilor și șesurilor – lângă turma lui de oi. Cu pasul lui și al turmei, ciobanul și-a scris istoria pe crestele munților, săpând lăsători adânci de-a curmezișul plaiurilor, de la munte spre șesuri, legând, prin firele văzute ale lăsătorilor și

Constantin DĂRVĂREANU

URCĂȚUL OILOR LA MUNTETE...

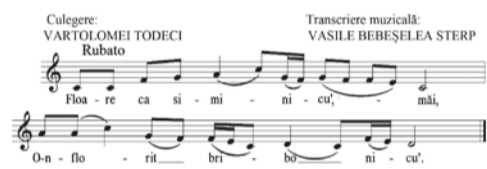
Urmare din pag. 3

prin cele nevăzute ale sufletului plin de dor, înălțimile falnice ale Carpaților cu mănoasele câmpii”.

Între cer și-ntr-o pământ,
Eu cu fluierul meu cânt.
Ridic doina sus la stele,
O-mpletesc cu floricele,
Horele le-nvârt în vânt,
Bocetele pe pământ.
Și prin fluier împletesc
Gândul nostru românesc.

„Atunci, când dorm apele și munții, dealurile și câmpiile, când cresc ierburile spre stele, iar cerul scutură pleoapele de rouă, ciobanul veghează somnul liniștit al lor și al turmei. Și, dacă în pragul unei zile de vară, când ți se pare că auzi respirația pământului, te-ai lăsa dus de gânduri spre stânilor din liniștea munților, ai asculta doina străbună izvorând din veac și urcând prin fluierul ciobanului spre soare”.

FLOARE CA SIMINICU*

Floare ca siminicu, măi,
O-nflorit bribornicul.
S-o oprit livezile, măi,
Suie-n munte oile.
Și se-mpart dragostile, măi,
Pe la toate stânilor.

Numai pe la stâna mea, măi,
Nu e nici o dragoste.
Cucule pica-ți-ar limba
Tu m-ai despărțit de mândra.
Mi-ai cântat pe brad uscat, măi,
Să rămân înstrăinat.
Mi-ai cântat în vârful stâniei,
Să trăiesc numai cu câinii.

„Tradiția este apa vie a neamului nostru, care trece din gură în gură, oamenii fiind ca frunzele, dar bradul niciodată nu rămâne gol, deci, codrul întinerește în fiecare an, toate vin de la bătrâni... Tradiția se transmite din generație în generație, nu sărăcindu-se, ci îmbogățindu-se, nu scăzând în frumuseți, ci adăugând noi frumuseți”.

Profesorul Vartolomei Todeci cu care am colaborat câteva zeci de ani, dincolo de iscusința cântatului din fluier, de strădania de a aduna întreaga zestre a tradițiilor și obiceiurilor păstorești din

zona Vaideenilor, de a le conserva și valorifica scenic, de a meșteșugi versuri care duc direct la inimă, este un mare patriot, un mare iubitor al neamului românesc.

De-ar avea Carpații geamuri
Am privi-n Ardeal la neamuri
Dar Carpații au poteci
Și pe ele greu îi treci.

Este o onoare pentru mine să vorbesc despre cei care s-au dovedit a fi cu adevărat prieteni ai novăcenilor și cu atât mai mult când este vorba de prof. Vartolomei Todeci pe care-l am mereu în fața ochilor împreună cu ansamblul din Vaideeni.

Este un motiv în plus să semnalez faptul că este în lucru cartea: „Hai, Carpat, Carpat!”, dedicată prof. Vartolomei Todeci, personalitate marcantă a culturii vâlcene, sub îngrijirea prof. dr. Vasile Bebeșelea.

HAI CARPAT, CARPAT!

Frunză verde de cicoare, Hai Carpat, Carpat!
Mi-o șoptit un vânt de vară, Hai Carpat, Carpat!
Să suim la munte iară, Prin deși codri și izvoare,
Prin deși codri și izvoare, Hai Carpat, Carpat!

Frunză verde și-o răchită, Hai Carpat, Carpat!
Potecuța-i șerpuită, Hai Carpat, Carpat!
Prin deși codri e pitită, Numai de ciobani știută,
Numai de ciobani știută, Hai Carpat, Carpat!

Prof. Vartolomei Todeci are mari merite și în publicistică. Iată câteva însemnări pe marginea cărții „Visător prin lume” de Constantin Dârvăreanu (2008), în GM, V, 28(50), august 2009, p.9:

„Cartea - document privind activitatea culturală desfășurată de Ansamblul <<Nedeia>> din Novaci, în cei peste 30 de ani de experiență, sub conducerea prietenului meu, prof. Constantin Dârvăreanu, scoate în evidență preocupările acestui om pentru

promovarea folclorului păstoresc din zona Novacilor și pentru cunoașterea frumuseților creației populare ale marilor nații. Merită citită această carte, apărută în 2008, pentru faptul că asemănarea tradițiilor novăcenești cu cele din Vaideeni este izbitoare, ea demonstrând izvorul nostru comun din Mărginimea Sibiului”.

Învățătorul ION I. DĂNULEȚ,
Băbeni - Vâlcea:

„Ciobanul este cel mai apropiat fiu al munților, al codrului de brad și al izvoarelor, prietenul de milenii al drumurilor fără sfârșit, al lășătorilor din munți, într-un continuu du-te-vino, pe plaiurile strămoșești, în veșnică legătură cu oamenii întâlniți în cale, lângă turma de oi. Cu pasul lui și al turmei, ciobanul și-a scris istoria pe crestele munților, legând prin firele nevăzute ale lășătorilor și ale sufletului plin de dor, înălțimile falnice ale munților de mănoasele câmpii ale patriei străbune.

El a ținut veșnic trează conștiința de neam și limbă în inimile urmașilor acestui pământ și i-au îndemnat la unire pentru a fi mai puternici în fața dușmanilor, veacuri de-a rândul, ciobanii înfrățiți n-au cedat în fața greutăților și a nedreptăților, nu și-au părăsit ocupația și obiceiurile nici când au fost nevoiți să-și părăsească vatra străbună și să-și găsească liniștea la frații de peste munți.

Casa ciobanului nu se limitează la cei patru pereți ridicați în satul lui, ci la pământul strămoșesc, pe care-și poartă pasul lui și turma sa. Când dorm apele și munții, dealurile și câmpiile, iar cerul își scutură pleoapele de rouă, ciobanul veghează somnul liniștit al turmei sale.

Ciobanul de la noi, aidoma întregului neam românesc, iubește libertatea și a luptat alături de cei mulți pentru cucerirea ei, pentru unitatea și independența națională.

Tăcut și gânditor, sensibil la scurgerea vremii, ciobanul știe să lupte pentru binele lui și al obștei. El iubește natura și o imploră cu cântece și doine din caval să fie darnică față de el și turma lui. El se preocupă mai întâi de soarta

turmei și abia apoi se îngrijește de a lui”.

Profesor NELU BARBU, Băbeni - Vâlcea:

„Nu este o noutate faptul că afirm și eu după Jean Jaques Rousseau, că toți oamenii se nasc egali de la natură, așa zice el de la Dumnezeu. Ceea ce ne deosebește și ne ierarhizează pe scara socială în timpul vieții sunt trei factori: ereditatea, zestrea genetică, substanța cenușie pe care ne-o transmit părinții și care după ultimile cercetări se poate stimula sau ameliora, mediul din familie și comunitate și educația. De multe ori am auzit spunând: „e Om cu școală”. Dacă omul mai are și „școala vieții” în sens pozitiv, dacă e „Om de omenie”, dacă e un bun creștin, dacă e gospodar, muncitor și modest, întreprinzător și creator, înseamnă că e un bun român, un patriot discret, un cetățean demn al Uniunii Europene.

O astfel de personalitate rotundă cu dimensiuni interioare imprevizibile întâlnim de-a lungul timpului la majoritatea cetățenilor din Băbeni, din Vaideeni, din Novaci, Șirineasa, Mihăiești-Măgura și din alte localități ale județului Vâlcea sau ale țării”.

Preot, EMIL RĂDULESCU,
directorul Casei de Cultură „Dragoș Vrânceanu”, Băbeni - Vâlcea:

„Personal am acordat o atenție deosebită locuitorilor satului „Ungureni” a căror existență „transhumantă” a constituit noua identitate a orașului Băbeni, ca semn de prețuire a comunității în care m-am format, care mi-a adus convertirea la un echilibru sufletesc, la seninătatea stilului milenar de viață al ciobanilor, al înțelepților stoici mioritici, și care mi-a dăruit nenumărate satisfacții”.

Salut toți novăcenii, cu regretul că anul acesta nu mai putem petrece împreună la tradiționalele sărbători păstorești de la Novaci și Băbeni. Cu iubire și credință în Dumnezeu, toate vor reveni la normal și vom reînnoia tradiția frumoaselor noastre sărbători care aduc bucurie în viețile celor două comunități vestite de oieri.

REPERTORIUL FLUIERULUI PĂSTORESC DIN MĂRGINIME

Din anii '70 ai secolului trecut, am participat la toate Festivalurile pastorale și simpoziioanele Reuniunii Mărginenilor (Corbi-Argeș, Vaideeni, Băbeni-Vâlcea, Novaci, Polovragi-Gorj), Jina, Tilișca, Gura Râului, Săliște-Sibiu) în calitate de instrumentist în echipa de fluierași din Jina, apoi ca director al Căminului Cultural din Jina și în timpul din urmă instructor și dirijor al Formației de fluierași din Jina-Sibiu. La aceste simpoziioane s-a ajuns la concluzia foarte adevărată că, Mărginimea Sibiului nu va fi niciodată întreagă fără mărginenii din Subcarpații Meridionali dintre râurile Olt și Jiu. Aceasta dovedește că repertoriul destinat fluierului mărginean nu va fi întreg neținând seama de fluierași din zona mai sus amintită. Unde mai punem că și portul și graiul sunt identice.

De aceea, acum a apărut un concept nou de „Mărginime extinsă”, ce cuprinde satele din județele Argeș, Vâlcea și Gorj, unde s-au așezat emigranții de câteva veacuri din Mărginimea Sibiului.

Există o controversă legată de originea fluierului. Unii

susțin că fluierul ar fi numai din Mărginimea Sibiului și odată cu roirile, oamenii l-au dus cu ei. Alții susțin că ar fi numai de

la vâlceni și gorjeni pentru că aceștia sunt cei mai buni meșteri de fluier păstorești. Mărginenii sibiieni abordează cu multă siguranță și stil propriu ritmul jocului de învărtită (10/16),

cunoscut în tot spațiul transilvan. Fluierașii din Mărginimea extinsă numesc acest joc și ritmul specific, șchioapa.

După Constantin Brăiloiu, măsura de 10/16 se încadrează într-un ritm asimetric, de trei pulsații inegale (4/16+3/16+3/16). În etnomuzicologie a fost preluat de toate satele din jurul centrelor păstorești din Mărginimea extinsă: Corbi-Argeș, Vaideeni, Băbeni-Vâlcea și Novaci, Polovragi, Baia de Fier-Gorj. Ne aflăm în fața unui exemplu de extindere și interferență. Mai există o diferențiere de denumire la unele melodii cunoscute de mărginenii sibiieni sub numele de „jiene de dungă”, cei din Vaideeni le numesc „a vârfurilor”. Tot aici melodia care are mai mult de patru părți (mai multe învărtituri) este numită „învârtită”, așa cum este „Învârtita Dorului” de la Vaideeni interpretată magistral de către profesorul Vartolomei Todeci.

Prof. dr. VASILE BEBEȘELEA STERP - SIBIU

MĂREȚIA CIVILIZAȚIEI PASTORALE

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

Costume ungurenești de acum 100 de ani

În sensul său concis, civilizația pastorală conține acele creații și valori cu care au lucrat și lucrează cei care au avut ca îndeletnicire creșterea oilor. Cercetările arheologice recente vorbesc despre descoperirea faptului că domesticirea oilor s-a produs în urmă cam cu 11.000 de ani și că pe teritoriul de azi al României sunt scoase la lumină numeroase resturi fosile foarte vechi de ovine. Aceasta a însemnat că oaia a fost un factor foarte important, dacă nu cel mai important, în supraviețuirea omului în decursul ultimelor 7-8 milenii. Prin caracteristicile lor, după cum se știe, ovinele au asigurat abundența de hrană pe care omul o poate conserva tot anul, mijloace eficiente de protejare împotriva frigului, a intemperiilor, contribuind astfel la buna funcționare a organismului uman. Adăugăm aici și aspectul economic al rodniceii muncii. Faptul că și azi doi ciobani pot păzi vreo 700 de oi și realizează în condiții normale de climă și liniște socială venituri de 7-8 ori mai mari decât în agricultură sau chiar în alte domenii, ne vorbește de la sine despre valoarea acestei îndeletniciri.

Cele de mai sus nu sunt valabile doar în cazul românilor. Însuși creștinismul și islamismul, ca religii universale, sunt legate de civilizația pastorală. La aceasta trebuie neapărat să adăugăm faptul că marile sărbători creștine vorbesc despre viața, muncă și sacralitatea activităților pastorale. Mai mult, civilizația pastorală este cea care a creat balade nemuritoare cum sunt

Miorița sau Dolca și că se află la originea, la începutul cercetării naturii, a cerului, a plantelor și animalelor, a solului, apelor și stâncilor.

Tratatele de specialitate ne vorbesc despre multiplele beneficii aduse omului de către creșterea oilor. Între acestea notăm că vegetația pajiștilor și câmpiilor se regenerează mai bine dacă este păscută de oi, că gunoiul de la ovine este cu 30% mai bogat în substanțe organice necesare plantelor decât al cornutelor mari sau că oile sunt un adevărat căraș al semințelor diferitelor ierburi de la șes la munte și invers. În privința produselor obținute de la ovine, lucrările de specialitate ne spun că acestea cuprind paleta cea mai largă dintre toate animalele domestice și că laptele, brânza, untul, urda, iaurtul, lâna sau pieile au asigurat realizarea trebuințelor vitale ale omului. Când vorbim însă de civilizația pastorală avem în vedere în primul rând oamenii care se ocupă cu creșterea oilor – ciobanii. În zonele de deal sau munte de-a lungul Carpaților aproape că nu este familie care să nu fi avut în trecut ei mai îndepărtat sau mai apropiat un cioban. La noi în Plăieț, după cum se știe, cam toți au fost ciobani în timpurile mai de demult. Rețeta vieții oamenilor de aici era următoarea: terminai școala primară, intrai boitar sau strungar, ajungeai ajutor de cioban, erai plătit cu ceva simbrerie, apoi ajungeai cioban în adevăratul sens al cuvântului. Tocmeala era cu anul de lucru. Pentru munca depusă primeai mâncare, o pereche de opinci, un costum național, căciulă, cojoc și 8-10 oi cu miel. Ciobăneai vreo 5-6 ani și îți înjghebai o turmă bunicică dacă erai harnic, priceput și îți plăcea viața de cioban. După alți 5-6 ani adunai ceva avere, adică îți făceai o casă, acareturi, aveai cai și căruță și puteai deveni chiar șef de stână. Atunci îți puteai alege fata pe care o purtai în suflet, în văile, pădurile, câmpurile sau râpele munților și îți făceai o familie. Veneau copiii și încet-încet aceștia deprindeau și ei meseria ciobănitului. Așa s-a procedat sute și sute de ani aici la noi și pretutindeni unde creșterea oilor era ceva tradițional.

Ciobănitul, creșterea oilor a fost și este o ocupație grea, cu orizonturi multiple. Mai întâi este necesar să te

pricepi să paști oile. Dacă oile nu sunt „bine purtate” cum spuneau bătrânii, este lapte puțin. De asemenea, trebuia să cunoști fiecare oaie când este bolnavă, din multiple cauze, cum ar fi faptul că a mâncat nu știu ce iarbă și s-a „sângerat”. Aidoma unui medic era necesar să știi ce să-i faci pentru a o salva. Oile sunt animale pașnice, cu un grad mare de sociabilitate. Le place să fie împreună cu celelalte iar în caz de pericol adesea se strâng într-un grup compact. Neavând redutabile mijloace de apărare și de atac, acestea au numeroși dușmani. Aici pe primul loc este lupul. În urmă cu vreo 40 de ani unui vecin de-al nostru din Plăieț, 2 lupi i-au omorât într-o noapte vreo 120 de oi. Reamintesc aceasta ca un aviz pentru cei de la protecția animalelor care mai degrabă apără lupii, nu oile.

Ciobanul pentru a apăra turma are nevoie de înalte calități fizice. În transumanță acesta a străbătut secole de-a rândul mii de kilometri în viața lui. Chiar la munte, vara, păstorul tot străbate câțiva zeci de kilometri pentru a purta oile pe iarba grasă. Îngrijirea și apărarea turmei cere și înalte calități morale. Notăm mai întâi curajul. Nu este ceva simplu să aperi turma de atacul

lupilor sau urșilor. În Plăieț a rămas celebru cazul regretatului Nelu Comănescu „trântit de urs” semnele ghearelor puternice jivine rămânând pe spatele omului toată viața. Alte calități pe care le-am aminti sunt tenacitatea, răbdarea, dârzenia și o voință de fier pentru a trece peste toate dificultățile. Nu întâmplător, chiar în Biblie se povestește că singurul care a îndrăznit

să-l înfrunte și să-l învingă pe uriașul Goliat, a fost un cioban, David, ajuns mai târziu rege. Ar fi multe de spus și despre inteligența ciobanilor. În vremuri vechi, când nu se învăța matematică pentru că nu era școală, aceștia aveau sisteme complexe de măsurare a laptelui, de evidență a produselor stânei sau de calcul băbesc al rezultatelor muncii lor. Ne vom mai opri doar asupra unui aspect, considerat și el fundamental în civilizația pastorală. Este vorba de artă și credință religioasă. Frumosul îl găsim în multiple forme în această civilizație: în creștăturile de pe furca de tors sau de pe fluier, în cusăturile costumelor naționale, în minunatele hore - toate conținând mesaje tulburătoare. Enumerăm doar câteva: suntem fii și fiice ale cerului și pământului; numai împreună vom reuși; Omule vezi că ești trecător, pe pământ rătăcitor etc.

În ceea ce privește credința religioasă, încă înainte de creștinism vârful munților erau considerate sălașuri ale zeităților iar anumite plante sau arbori aveau funcții magice. Odată cu creștinismul oaia, de pildă, ca de altfel și măgarul, au fost considerate animale sfinte. Se spune, de exemplu, că Satana se poate întrupa în orice ființă în afară de oi sau că acestea își fac în fiecare seară semnul crucii trăsând cu un picior din față o linie și îngenunchind apoi aproape de capătul de sus al acestei linii.

Civilizația pastorală este atacată din toate părțile de mai multă vreme. Noile civilizații, tehnologice, sunt însă mult mai agresive, mai antiomane, distrugătoare ale naturii și nu se ridică la înălțimea celei pastorale. Viitorul probabil îi va da dreptate celei pastorale, pentru că omul trebuie să se întoarcă la natură, altfel se va autodistrage.

ÎN VREME DE PANDEMIE, NE HRĂNIM CU AMINTIRI

Dragul meu prieten,

Îmi place să vorbesc despre Novaci pentru că de mic am fost impresionat de existența unei comunități asemănătoare nouă, dincolo de munții care ne despart în mod natural, nu și ca neam și neamuri, fiindcă, de aici, din Jina, au plecat mulți jinari căutându-și loc de viață și liniște la dumneavoastră.

Pe la 5-6 ani, când mergeam la grădiniță, mă pupau „Novăcencele”, două gemene de o frumusețe de nedescris, educatoare la Jina. Le plăcea felul meu de a fi, cântam și chiuam de ridicam grădinița pe sus.

Bunica mea, Ghenoaia, îmi spunea pe atunci că Novaciul e o așezare departe, peste munții unde s-au dus mulți păstori, oieri din Jina, Poiana, Tilișca, Rod. S-au dus pe la Duși (așa i-a rămas numele până azi), apoi Groape, Morminți, Obârșia Lotrului, au trecut Vârful Păpușa, multora rămânându-le oasele pe acolo. Așa s-o fi întâmplat și cu uncheșu Pamfilie Barb născut la Jina, văzut apoi pe la Duși și dus a fost că noi l-am plăns destul dar n-am mai auzit de el nimic niciodată.

Oamenii de pe aici n-au plecat de bine, au plecat din cauza celor care și-au bătut joc de neamul românesc, au plecat cu tot ce aveau pe acasă, cu oi, vaci, cai, măgari, câini. Au început să plece încă de pe vremea Domnului Sfânt Brâncoveanu al Țării Românești care a exercitat o importantă influență culturală în Transilvania prin răspândirea de tipărituri și ctitoria de așezăminte religioase, lăsându-i să se așeze, așa cum aveau să facă și urmașii săi pe unde au putut, pe la

Novaci, Baia de Fier, Polovragi, Vaideeni, Băbeni, chiar și mai departe, pe la Corbii de Piatră.

Tata mi-a povestit și ne povestea la toți că bunicul lui din Poiana, Dumitru Boerescu (Radu și apoi Rădulescu), a plecat cu copii, cu tot, a ținut crâșmă în Novaci, apoi copiii au făcut comerț în Târgu-Jiu și după 1948 au plecat în București.

Bătrânii, străbunicii mei sunt îngropați acolo, la voi în Gorj.

Mama lui tata, bunica mea, s-a măritat în Jina, frații săi plecând la Novaci, apoi Târgu-Jiu.

Prof. IOAN PACA, licențiat în Teologie, fost învățător și director al Căminului Cultural Jina-Sibiu, 1990-2016, profesor Religie, Școala nr. 20 Sibiu, actualmente pensionar

☞ Continuare în pag. 6

ÎN VREME DE PANDEMIE, NE HRĂNIM CU AMINTIRI

↳ **Urmare din pag. 5**

În anul 1969 am fost la București cu un ansamblu din Deva, unde am urmat cursurile Școlii Populare de Artă și am prezentat spectacolul la un teatru de pe Lipsșani. Seara, l-am căutat pe vărul tatălui meu, Nicolae Lupulescu, ajuns om mare din toate punctele de vedere, fiul Anei care era sora bunicii mele și cu care am povestit despre Novaci și Târgu-Jiu (Ana Lupulescu, după soț, din Târgu-Jiu).

Atunci s-a născut în mine o dorință nebună de a vedea Novaciul. Visul mi s-a împlinit în primăvara anului 1971, pe la Sfântul Constantin și Elena, când directorul de pe atunci al Căminului Cultural Jina, Dumitru Bebeșelea, m-a luat ca membru al formației de jocuri cu care am pășit „pe-o gură de rai”, vorba poetului, la oameni cu cântece și jocuri asemănătoare cu ale noastre. Atunci am cunoscut pe cei care alcătuiau o formație de fluierași cu băcițe care purtau costume la fel cu ale noastre, ale jinarilor. Mare bucurie am avut atunci la nedeia pastorală „Urcatul oilor la munte”. Apropo, eu folosesc noțiunea de „păstor”, „păcurar”, mai puțin de „cioban” (cuvânt din limba turcă) pentru că: „Trei păstori se întâlniră” și nu „Trei ciobani se întâlniră”. În fine, OIERI.

După acel moment ne-am văzut de multe ori și la Novaci și la Jina. Așteptam apropierea Sf. Împărați Constantin și Elena, în preajma cărei zile se organiza sărbătoarea pastorală de la Novaci așa cum așteptam Paștele.

În 1977 am fost numit directorul Căminului Cultural din Jina, tu devenisei director la Casa de Cultură Novaci doar cu câteva luni înainte. Am lucrat mult și eu și tu, reușind să punem în evidență obiceiurile noastre păstorești. Eu, prin intermediul Ansamblului „Marginea”, cu care am fost de multe ori la festivalul de la Novaci. Tu cu Ansamblul „Nedeia” cu care ai fost prezent mereu la Jina. Ne-am cunoscut, am

colaborat foarte bine. Și NOI LA VOI și VOI LA NOI. Ce frumos era! Ce oameni minunați, ce suflete mărețe în cele două ansambluri. Parcă se cunoșteau de când e lumea.

Venind la Novaci, am călcat pe pământul care adăpostește osemintele bunicii mele care au lăsat și ei câte ceva la Novaci.

Îmi amintesc că la una din venirile mele la Novaci cu Ansamblul „Marginea”, am fost la o nuntă acolo. Mirele purta un „cheptar” înfundat ca la Poiana, ca la Jina, mireasa parcă era „de-a noastră” și petrecerea avea loc în grădină, printre pomi. Am mâncat, am băut, ne-am distrat. Cineva a zis: „Măi, ungurenilor, știți care-i diferența dintre voi și români?” I-am răspuns, „nu știm”.

- Păi, ungurenii mănâncă din blid și românii din strachină. Am râs. Vasă-zică, nici o diferență. Așa-i, suntem toți de-un neam.

Am cunoscut mulți novăceni, pe Ghiță Săiu îl țin minte foarte bine. L-am cunoscut foarte bine pe prof. Melencu Dumitru. Eram cu doctorul veterinar Radu Ioan din Poiana, cu Iancu Beschiu din Jina (fost primar) și cu soțiile. Ele mergeau în fața noastră. Doctorul Radu

întreba de Vărzaru, un neam de-al lui stabilit în Novaci. La un moment dat ne-am furișat de soții în casa prof. Melencu. Profesorul ne-a servit cu țuică pe care n-am s-o uit niciodată. Galbenă ca ceara, pusă în pahare de vin. Am crezut că paharele fiind de vin și conținutul este în conformitate cu forma paharului și am sorbit vârtos. După ce ne-am dumirit, am mai sorbit din licoarea oferită cu dărnicie de profesor, ne-am retras apoi la internatul liceului unde eram cazați și acolo ne-au spovedit soțiile, după care ne-au iertat păcatele.

Ce oameni, ce vremuri! Ce organizare, veselie, bucurie erau odată la Festivalul pastoral – Nedeia „Urcatul oilor la munte”, ca și la „Sus pe muntele din Jina”.

Pe șipotul din „Capu Satului” din Jina, stă scris: „Din această apă au băut Dacii, romanii și jinarii. Bea și tu călătorule și nu uita să-L lauzi pe Dumnezeu”.

Din această apă ați băut și voi ani și ani de zile. Aș completa eu, din apa Novaciului au băut împreună novăcenii, jinarii, poienarii, vaideenii, băbenarii, corbenii, toți de un neam și să nu uităm să-L laudăm pe Dumnezeu și tot neamul românesc, să ne rugăm Lui Dumnezeu ca la viitoarea ediție a „Urcatului oilor la munte” să nu mai fim nevoiți să trăim din amintiri.

CIOBĂNIA CA DESTIN

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

De vreun ceas citesc ce este scris pe crucile din progadia bisericuței din Plăieț. Aici își dorm somnul de veci mulți dintre moșii și strămoșii ungurenilor din Novaciul Gorjului, veniți din Ardeal acum mai bine de 200 de ani. Fiecare cruce, fiecare mormânt ascunde istoria unei familii sau a mai multora. Una dintre cruci îmi atrage în mod deosebit atenția pentru că are scris pe ea „ridicată de mine în timpul vieții”. Este a celui care a fost Ion Dogaru, decedat de câteva decenii și care a trăit 94 de ani. Viața lui, ca a multora din Plăieț, a fost un fel de carte deschisă, în care ciobănia este înfățișată ca destin.

L-am cunoscut bine pe acest om. A avut o copilărie grea, mama lui rămânând văduvă când el avea doar șase anișori. Tatăl îi murise în celebrul incendiu din 1905 din Munții Lotru. A urmat 4 ani școala primară și îi plăcea mult cartea. Era curios să afle cât mai multe despre Lume, despre satul în care trăia, despre munții, pădurile sau oamenii din jur. În timpul ocupației germane din Novaci, în 1916-1917, a fost gata să-l împuște de câteva ori patrulile germane, spre disperarea mamei lui, pentru că împreună cu alți copii de pe aici nu prea respectau regimul cazon impus de ocupant. A avut însă noroc și a scăpat cu viață.

După ce a terminat școala primară, se părea că i-a surâs norocul. O familie de negustori din Craiova, petrecându-și câteva zile de odihnă în Plăiețul Novaciului și văzând că Ion era un băiat „dezghețat”, s-a gândit să-l ia la Craiova ca „băiat de prăvălie”. Au mers

la mama lui, Veta Dogaru, și i-au vorbit despre intențiile lor. Femeia s-a bucurat mult când a auzit, sperând că va poposi norocul și în casa ei. Băiatul nu prea era încântat

de ceea ce îi pregătea destinul, pentru că era o lume pe care nu o cunoștea și care îi crea un fel de teamă. Auzise din poveștile celor mai bătrâni din sat despre Craiova că era un oraș mare, că acolo se făceau tot felul de „învârteli”, că era periculos să mergi noaptea pe stradă dar și că poți mai ușor să scapi de grijile zilnice decât aici, în acest sătuc pierdut sub munte. Așa că a acceptat și a fost plecat o toamnă și o iarnă la Craiova. Patronii erau foarte mulțumiți de Ion pentru că era harnic, isteț la minte și vorbea întotdeauna frumos.

Destinul omului este însă adesea plin de

surprize neștiute. De aceea în istorie el a fost considerat ca un dat, ca un fel de scriere despre ceea ce urmează să faci, să pățești, să te bucuri sau să suferi în zilele care ți-au fost hărăzite pe Pământ. Întâlnirea lui Ion Dogaru cu destinul moșilor și strămoșilor lui din Ardeal a luat înfățișarea neașteptată prin intrarea unui cioban din Novaci, Ion Guganu, în magazinul unde băiatul Vetei era ajutor de băcan. Surpriza a fost enormă. Ciobanul era vecin și rudă cu mama lui și l-a întrebat oarecum răstit pe copilul devenit acum adolescent „Ce faci aici?” Ajutorul de băcan nu s-a pierdut cu firea și i-a spus că aranjează marfa, asigură curățenia și chiar duce acasă unele comenzi făcute de diferiți clienți. Ion Guganu, fire care avea libertatea în sânge pentru că era de fapt de lângă Cogaion – Muntele Sfânt al dacilor, adică Gugu – începe să-i descrie în culori vii viața de cioban: ești liber ca pasărea cerului; trăiești după anotimpuri; ești împreună cu munții, apele, văile, stelele, soarele, luna, desigur cu oile și câinii; te orientezi după semnele cerului pentru a ști cât e ceasul ziua sau noaptea etc. A adăugat și un lucru mai palpabil, cum ar fi: mănânci pe săturate brânză și tocan; bei apă cristalină de izvor; te lupți mereu cu jigăniile munților, adică cu lupii și cu urșii, cu hoții care îți pradă turma. Toate acestea și multe altele te fac bărbat voinic, îndrăzneț, curajos, isteț la minte, cunoscător al semnelor cerului și ale pământului, aidoma unui rege din poveștile de demult.

După un timp ciobanul a mai adăugat: aici văd

↳ **Continuare în pag. 7**

DUMITRU ZAMFIRA ÎMPLINEȘTE 80 DE ANI

Cu convingerea că toți novăcenii îl cunosc suficient de bine pe Dumitru Zamfira și cu sentimentul că a scrie despre el este un act temerar în sensul de a ridica mesajul la gloria acestui simbol al cântecului cu fluierul, grație și înțelegerii redacției „Novăceanul” de a-mi acorda spațiu pentru acest demers, doresc să-l „readuc puțin acasă” pe Mitică Zamfira, acesta fiind apelativul dintre noi, pentru că, declar pe proprie răspundere, suntem prieteni.

Da, Dumitru Zamfira va împlini la 18 mai 2020 venerabila vârstă de 80 de ani. El s-a născut la 18 mai 1940 în orașul Novaci. Este fiul învățătorului Dumitru Zamfira, învățător din Pociovaliște care și-a încheiat cariera și a rămas pentru totdeauna în Cernădia. A fost primul meu director de școală, că parcă-l văd și acum prin curtea școlii cu nuiăua în mână. Că te-atingea, ori nu, e mai puțin important, dar gura lui era mai mare decât sunetul clopoțelului, așa încât disciplina era la ea acasă și nimeni nu l-a acuzat de metoda lui pedagogică. Mitică a urmat cursurile Școlii Elementare din Novaci, apoi liceul în Târgu Jiu, Școala Tehnică de Comerț din Craiova și Facultatea de Științe Economice a Universității din capitala Olteniei.

Mitică mai avea însă o calitate, o pasiune pe care a dus-o la nivel de artă: cântecul cu fluierul. Primul fluier l-a avut la 4 ani, cumpărat de bunicul său, iar la vârsta de 6 ani a cântat pe scenă la sfârșitul anului școlar. Învățătorul Zamfira a dat atunci, ca „bonus” elevilor, pe lângă diploma cu coroană de flori și piesa cântată „Mândra mea sprâncene multe”, cântec despre care Mitică spune că l-a învățat de la mama sa care cânta foarte frumos.

Originea, copilăria lui printre ciobanii novăceni, ciobanii fiind cei care pot fi considerați a fi părinții, dar și patronii fluierului, la care se adaugă talentul nativ, calitățile umane și artistice personale, îl propulsează în cariera artistică ce avea să primeze celei pentru care îl recomandau studiile, astfel că, la o vârstă destul de fragedă era angajat ca solist instrumentist la Orchestra Populară „Doina Olteniei” a Filarmonicii de Stat „Oltenia”, la Ansamblul de Cântec și Dansuri „Nicolae Bălcescu” din Craiova și, inedit, ca dirijor la Ansamblul Casei de Cultură a Studenților din același oraș.

Încă din timpul studenției ocupă prin concurs postul de solist instrumentist al Ansamblului „Ciocârlia” al Ministerului de Interne, unde activează aproape 30 de ani (1970-1991 și 1997-2005).

În anii 1992-1993, îl găsim funcționar administrativ în cadrul Misiunii Permanente a României pe lângă O.N.U. New-York, S.U.A., iar din 1995 până în 1997, îndeplinește

calitatea de referent de specialitate la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București.

Preocupat de îmbunătățirea permanentă a interpretării muzicale și a reprezentării folclorului din toate regiunile României, reușește pe parcursul timpului să cânte cu măiestrie la 15 instrumente tradiționale de suflat, stăpânind tehnici diferite de emisie a sunetului și o paletă timbrală de mare diversitate. Susține recitaluri solistice schimbând un instrument cu altul și trece cu ușurință în planul acompaniamentului folcloric de grup. Cântă cu virtuozitate cu fluierul, cavatul, cimpoiul, tilinca, drâmba, cavatul fără dop, trișca, fluierul îngemănat, ocarina, muzicuța etc.

Repertoriul său cuprinde în primul rând creații păstorești, piese ritual-ceremoniale, cântece, doine, balade și melodii de joc din toate zonele folclorice ale României, redă prin fluier capodopere al unor soliști de excepție ai folclorului românesc cum au fost Maria Lătărețu, Maria Tănase, Ioana Radu etc., încât ai senzația că-i vezi pe scenă, recitalurile lui se încheie cu piese concertante și de mare virtuozitate precum sunt Hora stacatto și Hora spicatto (de Grigoraș Dinicu), Călușul oltenesc, Ceasornicul, Căruța poștei, Sârba rândunelelor, Dans țărănesc (de Constantin Dimitrescu), Ciocârlia.

Este laureat al Festivalului Național din 1962, al Festivalului „Cântarea României” edițiile 1981, 1983, 1985, 1987, al Festivalurilor internaționale din Franța, Grecia, Bulgaria, Finlanda, Italia. În anul 1968 a fost decorat cu Ordinul Meritul Cultural clasa a III-a, răsplătit cu Marele premiu al Fundației ETHNOS (1997), deține Diploma de Merit din partea Societății Române de Radiodifuziune, Diplome de Excelență din partea: Ministerului Culturii la Gala Folclorului Românesc - 2002, Consiliului Județean Gorj pentru promovarea imaginii Gorjului natal în țară și în lume, din partea Ministerului Administrației și Internelor la ediția a IX-a a Festivalului instituțiilor M.A.I., din partea prefecturilor din Botoșani și Iași, din partea Ansamblurilor Folclorice „Maria Lătărețu” din Târgu-Jiu și „Doina” al Armatei. A primit titlul de Maestru al cântecului la Festivalul „Fluierul de Aur” al Sărbilor din Balcani, 2001. A fost distins cu Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de „Cavaler”, acordat de Președintele României în anul 2002.

A reprezentat tradiția muzicii populare naționale la multiple spectacole de gală dedicate vizitelor șefilor de stat străini în România, la London Palladium Royal Performance în 1967, la Smithsonian Institute cu ocazia Bicentenarului Statelor Unite ale Americii-1976, la Festivalul de interpretare la cimpoi din Billingham, Anglia, festivalurile de folclor din Nanterre-Franța, Bursa-Turcia, din Spania, Olanda, Germania, Finlanda, Bulgaria, fosta Iugoslavie, India, China și a fost membru în juriu la edițiile multiple ale festivalurilor „Maria Tănase” și „Maria Lătărețu”, președinte de juriu la festivaluri județene de folclor (Slatina, Caracal, Corabia etc.). Este membru permanent al formației „Ethnica” al New York University. Casa de discuri Electrecord i-a editat 5 albume personale, iar Radiodifuziunea Română l-a prezentat des în concertele aniversare ale marilor soliști, dedicându-i nenumărate înregistrări muzicale de folclor, imprimate alături de orchestre dirijate de Radu Voinescu, Nicolae Băluță, Tudor

Pană, Constantin Arvinte, Paraschiv Oprea, George Sârbu și Adrian Grigoraș, Nicolae Botgros etc.

Cronicari din Detroit-Michigan, S.U.A și din Glasgow-Scoția au scris încă din anul 1966 despre „excepționalul Zamfira”, care „dovedește interpretări de înaltă clasă la fluier și cavat și o minunată agilitate”.

„În galeria artiștilor români contemporani, Dumitru Zamfira aduce o zestre nuanțată de melodii, care parcă vorbesc, pentru că el modelează aerul, nu din afară, ci dinăuntru fluierelor sale”, scria Adrian Păunescu.

„Este pentru prima oară în cariera mea de compozitor, când găsesc un asemenea răspuns fin la complexitățile și provocările muzicii contemporane, din partea unui interpret de muzică tradițională”, scrie Dinu Ghezzo, directorul departamentului Muzică al Universității New York.

„Rigoarea execuției interpretative echilibrează spațiul expresiv al pieselor muzicale, iar scriitura simplă pe care melodia se construiește, conturează una dintre cele mai frumoase pagini din creația lăutărească”, notează Elise Stan, dr. etnomuzicolog. Sonoritatea catifelată, buna stăpânire a registrelor, agilitatea și tehnica ireproșabilă, dozarea corectă a respirației, nu fac decât să ne întărească vechea convingere că Dumitru Zamfira este un adevărat maestru al fluierului. Degetele sale calcă pasaje muzicale într-un mod firesc, gândirea cerebrală fiind în deplină concordanță cu gândirea mecanică, să-i spunem, a digitației. Secvențele șerpuitoare ale melosului românesc, fabuloasa interpretare, de mare virtuozitate, i-au conferit lui Dumitru Zamfira un loc binemeritat în istoria muzicii populare românești. Dumitru Zamfira este maestrul arhetipurilor. Splendide salturi și nuanțe suflat-șuierate sunt însăși respirația muzicii, respirația marii arte. Dumitru Zamfira a îmbogățit muzica populară românească cu o partitură ale cărei virtuți sunt etalate cu o genială elocvență, Ciocârlia, arhicunoscuta și melodioasa partitură, una dintre cele mai frumoase pagini muzicale scrise cândva, este interpretată magistral de Dumitru Zamfira. Instrumentul solist, cu timbrul dulce și expresiv și cu nelipsitele pasaje de virtuozitate, rivalizează în elocvență cu plasticitatea sonoră a orchestrei. „Scherzo-ul” final, un pasaj concertant de fapt, este un superb dialog sonor, plin de fantezie, rezolvat luminos și optimist, improvizatie liberă unde misterul muzicii, al vieții rămân inaccesibile. De bună seamă, pentru un instrumentist ca Dumitru Zamfira, Ciocârlia constituie un punct de rezistență în repertoriul permanent.

„Minunat, mare muzică livrată discret și firesc publicului ascultător. Un „Bravo!” rostit la unison, animă întotdeauna finalul concertelor lui Dumitru Zamfira. Muzică pură și celestă în cel mai deplin înțeles al cuvântului cu Dumitru Zamfira și fluierul său inegalabil”, mai scrie Elise Stan, etnomuzicolog, realizator de emisiuni la Televiziunea Română. O mare mândrie a Gorjului, am completa noi! Jos pălăria în fața acestui mare artist!

Iubitor al fluierului, admirator convins al persoanei și operei lui Dumitru Zamfira, mă alătur cu toată ființa acestor aprecieri și îi adresez lui Dumitru Zamfira felicitări pentru tot ce a făcut, odată cu urarea „La mulți ani cu sănătate”!

General dr. I. STAIKU

...CIOBĂNIA...

➤ *Urmare din pag. 6*

e cam întuneric, afară vezi doar până în casa de alături, nu știi bine când este iarnă,

primăvară, vară sau toamnă, nu se aude ciripitul păsărilor pădurii sau susurul izvoarelor de munte, ci doar zgomotele

făcute de oameni și căruțele trase de cai. La auzul acestor vorbe patronul băcăniei, care până atunci urmărise atent de după perdele toată discuția, s-a îndreptat spre băiat și cu voce blajină i-a spus că nu există bine fără rău și că viața de cioban are și părți frumoase dar și multe urâte, cum sunt: ploile, viscoalele, faptul că ești mereu pe drumuri și departe de familie. Patronul magazinului s-a întors apoi spre cioban, întrebându-l cum poate băiatul să ajungă iar la Novaci și să se facă cioban? Acesta i-a răspuns că este foarte simplu: își ia acum lucrurile strict necesare și merge cu el la târlă, pentru că ei erau cu oile în apropiere, urmând ca a doua zi de dimineață să plece spre munte. A mai spus că îi va da haine, mâncare, ceva bani de cheltuială și vreo 7 oi cu miei la anul pe vremea asta. Astfel, încet-încet își va face și el o turmă de oi și va ieși deasupra nevoii.

O liniște grea s-a așternut în prăvălie. Băiatul se gândea mereu la ce va zice mama lui când îl va vedea venind acasă. După un timp, ciobanul a spus că nimeni nu trebuie să-și facă vreun fel de

griji, o va lămuri el pe verișoară-sa Veta că este mai bine ca băiatul să se facă cioban. Aproape cu lacrimi în ochi, patronul băcăniei i-a spus lui Ion Dogaru să aleagă ce vrea el și ceea ce îi place. Dacă va pleca, îl va aștepta 6 luni să se întoarcă și dacă nu va reveni, înseamnă că și-a găsit destinul vieții lui.

Băiatul nu s-a mai întors niciodată la Craiova. A ajuns cioban, ca mai toți băieții din Plăieț. A colindat cu oile țara în lung și în lat. A fost cu turma și în Cadrilater, pe vremea când acesta revenise României, dar și vreo 7 ani în Mogoșu, un munte undeva departe spre Horezu. De asemenea, a bătut drumul până la Dunăre de zeci de ori. A agonisit ceva bani, dar prin 1932 banca a dat faliment, a rămas doar cu oile, vreo 200, cinci câini, doi măgari și doi cai. A luat-o iarăși de la capăt și în toți cei 94 de ani a fost un om activ, deși inima lui a avut probleme, ca la mulți oameni de la munte. Mereu s-a înconjurat însă de cărți, a avut la îndemână taragotul, la care cânta așa duios, și a avut parte de o

mulțime de întâmplări despre care credem că le povestește și celor din lumea de dincolo.

Ionuț VINȚANU

PRIMA MEA NOAPTE LA STÂNĂ

Soarele răsărise de mult când am plecat cu tata și prietenul meu la stâna vecinilor noștri de la munte. Auzisem multe întâmplări din viața păstorilor, despre luptele lor cu ursul, cu lupii sau cu stihiiile naturii, dar mi se păruse un amestec de real și ireal. Mașina rula încet pe Transalpina din cauza numeroaselor serpentine. Novaciul, cu ale sale case specifice Olteniei de sub Munte, asemănătoare cu cele din Mărginimea Sibiului, rămăsese în urmă. Pădurile, cu vegetația lor de verde intens, defilau molcom în fața noastră. Treptat, fagii lăsaus loc brazilor, semn că ne apropiam de 1300 de metri altitudine.

La stâna din Cerbu ajungem destul de repede. Ne întâmpină câțiva dulăi care se rezează la noi, arătându-și colții albi ca laptele. Băcițele ne privesc cu oarecare curiozitate, fiindcă intrasem cu mașina pe poteca stânei, unde mai nimeni nu îndrăznise. Mirosul de fum specific lemnului de brad, clinchetul de căldări de aramă, chiotele unor ciobani, aflați pe cealaltă față a muntelui, alcătuiau un tablou viu dintr-o simfonie pastorală.

Gazdele, bucuroase de oaspeți, ne fac la repezeală mămăligă, smântână fiartă, balmoș, caș în tigaie, iar ca ferment puternic pentru digestie, jintiță și iaurt. Tata infulecă iute din bunătați, îndemnându-mă, cumva monosilabic, să fac și eu la fel. Îi spun că eu sunt mai obișnuit cu mâncărurile de la Mc Donald's, decât cu atâtea lactate. Ca la un semn nevăzut acesta se oprește și îmi explică agale despre faptul că aceste mâncăruri au fost hrana oamenilor din astfel de zone de mii de ani, că medicina spune să ne hrănim cu ceea ce se hrănesc puii de mamifere etc. Sfios, iau câteva linguri mai mult în urma insistențelor gazdei noastre de la stână. Constat că sunt foarte gustoase, dar și foarte consistente.

După masă facem câteva „expediții” pe versantele apropiate și ajungem în sfârșit la Rânca, renumită stațiune din Oltenia de sub Munte. Aici constat că există un adevărat oraș, cu biserici, restaurante, cafenele, instalații de schi pentru sporturile de iarnă, canalizare și multe, foarte multe autoturisme din țară și străinătate. Atmosfera însă nu îmi place. Are ceva din hărmălaia urbană adusă aici în creier de munte.

Tata soarbe repede o cafea, de la Popasul Haiducilor, noi câte o sticlă de energizant și plecăm spre Urda-Lespezi-

Dengheru, unde este punctul cel mai înalt pe care îl atinge o șosea din România. Priveliștea este de-a dreptul celestă. Un caier de nori ne îmbracă total de abia ne mai vedem unii pe alții. Respirăm adânc aerul rece și curat al înălțimilor, facem fotografii. Ascultăm de la tata câteva istorioare despre ciobanii din vechime și apoi ne pregătim de plecare. Soarele deja coborâse aproape de orizont. Suntem toți tăcuți, o tăcere pătrunsă de frumusețea și fantasticul peisajului de la aproape 2200 de metri altitudine. Gândul rătăcitor mă duce la conturarea trăirii că acest spectacol grandios al naturii a fost admirat și încorporat în ființa lor de mulțimea generațiilor de străbuni. Încerc un fel de simțământ ciudat de comuniune cu străbunii mei din Poiana Sibiului, din Pianu sau din Vinț, care au trăit cu sute de ani înainte pe aceste meleaguri.

Visarea este întreruptă brusc de vocea răgușită a tatei, care ne propune să dormim la stână în noaptea care vine. Nici eu și nici prietenul meu nu zicem nimic. Nu mai dormisem niciodată la o stână. Mă frământa gândul că nu avem cearșaf, periută de dinți, televizor... Parcă ghicindu-mi întrebările, tata ne spune că eu voi dormi în mașină, prietenul meu la stână, iar el lângă mașină. Ne mai lămurește că avem în mașină o foaie de cort, un sac de dormit, două pături, apă și câte ceva de mâncare.

Revenind la stână, Măriuța, gazda noastră, după ce face o închinăciune la răsărit, ne servește cu un bulz mare cât pumnul, ceva carne de porc de la garniță și lapte dulce muls doar de câteva minute. Aerul rece, apa bună și umblatul prin munte ne facuse o foame de lup. Am uitat și de Mc Donald și de shaorma și de toate fast-food-urile de la București. Nicio mâncare de pe lume nu ni se părea mai bună. După masă am avut prilejul să ascult un noian de povești. Veniseră și câțiva ciobani de la oile aduse la muls, așa că eram în chiar universul vieții pastorale.

Noaptea a învelit în aburii ei piscurile semețe și văile presărate cu brazi seculari. Tata mi-a făcut un culcuș confortabil în mașină, iar lui, un fel de cort lângă una din portierele mașinii. Curând am început să sforăim în liniștea care cuprinsese peisajul mirific, scăldat în razele lunii roșietice.

Dintr-o dată m-am trezit într-o hărmălaie ce cuprindea chiotele ciobanilor, lătratul aspru al câinilor și

mugetul unor vaci. Îl trezesc pe tata să-l întreb ce se întâmplă. Acesta, somnoros și calm, spune să dorm mai departe că doar a venit ursul la stână. La auzul veștii mi s-a zbrălit părul pe mine, iar inima mi s-a făcut cât o nucă. Am încercat să mă liniștesc, dar hărmălaia continua și teama îmi cuprinsese întregul corp. Cum tata își vedea liniștit de somn, îl trezesc din nou întrebându-l dacă nu cumva ursul poate veni la noi. Primesc un răspuns calm, cum că ursul nu mănâncă oameni, ci oi, capre, porci, vaci, boi.

Nu s-a mai legat somnul de mine mult timp. Cum încercam să ațipesc, visam că văd ursul prin geamurile de la mașină. Într-un târziu am adormit. Dar peste puțin timp mă trezesc iar într-o hărmălaie făcută de ciobani, câini, vaci, măgari. Îl trezesc iar pe tata să-l întreb ce se întâmplă. Primesc un răspuns de om adormit, cum că de data aceasta au venit lupii la oi. Îmi trec din nou fiori de teamă prin tot corpul. Văzându-l pe tata cum doarme liniștit, prind curaj și ațipesc. Nu trece mult timp și mașina în care dormeam începe să se zgâlțâie puternic. Am sărit ca ars, crezând că a venit ursul la noi. Deși aveam ochii gata să iasă din orbite, vedeam doar o mogâldeată care se scarpină de mașină. Am țipat la tata să se scoale că suntem atacați. Cu același aer calm tata îmi arată că o vacă plecată la păscut se scarpină de mașină.

Ridic ochii spre cer și descopăr miile de stele strălucitoare pe bolta cerească și mă minunez de spectacolul magnific al universului nemărginit. Apoi adorm scăldat în razele strălucitoare ale luceafărului de dimineață. Mă trezesc după un timp când mașina se mișcă puternic. Afară era o lumină orbitoare. Soarele răsărise de multă vreme. Pe tata îl văd cum privea culmile scăldate în roua dimineții și nota ceva într-un carnet. Totodată constat și cine legăna așa puternic mașina. O scroafă, mama a vreo 7-8 purceluși, se scarpina de vehiculul nostru, probabil curioasă de arătarea asta de fier. Mă culc la loc și după un timp, aud vocea tatei care mă cheamă să luăm masa de dimineață la stână. În trezirea dulce a dimineții răcoase, totul îmi părea o călătorie într-o altă lume, cu întâmplări, scene și eroi nemaivăzuți. Aceasta era, de fapt, lumea ancestrală din care am venit noi și cei care vor veni după noi.

Reportaj preluat din Revista STRUNGA nr. 1 din 2012

La vreme de PANDEMIIE, ne stau mărturie...

RADIOTELEVIZIUNEA ROMÂNĂ
STUDIUL DE CONCERTE
 Strada Nefesilor 62-64
 Luni 18 aprilie 1988, orele 16 și 19
TEZAUZ FOLCLORIC ÎN CONCERT
 (cu două concerte):
LUCREȚIA CIOBANU, SOFIA VICOVEANCA, ANA PACATIUS, TUDOR GHEORGHE
FLORICA LINGUR, VIORICA FLINTAȘU, POLINA MANOILĂ, ELENA MERISOREANU, PUȘA POENARU, TITIANA MIHALI, NICOLAE SABĂU, FRĂȚII PETREUȘ, GHEORGHE TURDA, VALERIA PETER PREDESCU, MARIA APOSTOL, EMILIA BUBULAC, GETA GĂLOIU, LIVIU VASILICĂ, MARIA TANASĂ, ALEXANDRU HAVRILIU, SILVESTRU LUNGOCI,
MIHAI CĂLUȘARIU, CONSTANTIN SOFIAN
 Repertoriu: „BALADA” - ORLAT - TELEORMANUL - DUMITREȘTI
 „NEDEIA” - Săscăuț - „CIPRIAN PORUMBESCU” - Săscăuț
ORCHESTRA DE MUZICĂ POPULARĂ A RADIOTELEVIZIUNII ROMÂNE
 Dirijor: **PARASCHIV OPREA**
 Prezintă: **MARIOARA MURĂRESCU**
 Scenografia: **AURELIA TICULESCU**
 Regia muzicală: **ALEXANDRA CEPRĂGA și DANI CONSTANTIN**
 Regia TV: **DOINA ANASTASIU**

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.
Otilia GIURCA, redactor
Cristian GRECOIU, redactor
 Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
 Primăriei și Consiliului Local Novaci
 și al obștilor de moșneni din Novaci,
 Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
 Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
 Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
 E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI